

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Економіко-правовий факультет

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії
ОНУ імені І. І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА

Березня

2025 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти
спеціальність С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини (за
спеціалізаціями) ОП «Економіка»
на основі освітнього ступеня бакалавра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Схвалено на засіданні Вченої ради
Економіко-правового факультету

Протокол № 7 від «20» 03 2025 р.

ОНУ
2025

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування, для конкурсного відбору осіб для здобуття ступеня магістр, які вступають на основі здобутого ступеня бакалавр (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається у порядку визначеному Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360 та Положенням про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціалізацією) ОНП «Економіка» є перевірка їх знань, умінь та компетенції з економіки, розуміння ними соціально-економічних процесів, уміння визначити тенденції розвитку національної і світової економіки в сучасних умовах.

Вимоги до рівня підготовки здобувачів: вступники повинні мати відповідний рівень теоретичної і практичної підготовки, який надає можливість оволодіти знаннями, напрацювати уміння, навички та компетенції в галузі соціально-економічних та професійно-орієнтованих дисциплін, що формують освітянську компоненту підготовки магістрів, набути умінь та навичок проведення наукових досліджень, необхідних для здобуття наукового ступеня магістр зі спеціальності 051 – Економіка.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється предметною комісією економіко-правового факультету (наказ № 421-18 від 28.02.2025 р.).

1. ЗМІСТ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Тема 1. Предмет і методи економічної теорії

Визначення предмету економічної теорії. Політична економія. Аналітична економія (economics). Економічна теорія – наука про людей. Економічні відносини та їх структура. Відносини виробництва, розподілу, обміну та споживання. Економічні закони та їх види. Рівні дослідження економічних процесів: макро- та мікроекономіка.

Методи економічної теорії. Метод наукової абстракції. Спостереження і вивчення даних економічної історії. Емпірична економічна наука. Економічний аналіз. Індуктивний метод. Дедуктивний метод. Прикладна економічна наука. Економічна політика. Принципи економічної поведінки. Економічний експеримент. Методи математичного моделювання, метод порівняння.

Функції економічної теорії. Світоглядна функція. Теоретико-пізнавальна функція. Позитивна і нормативна економічна наука. Економічна теорія і економічна політика. Цілі економічної політики.

Тема 2. Економічні потреби і ресурси

Потреби та їх класифікація. Матеріальні потреби. Нематеріальні потреби. Економічні інтереси та їх види. Виробничі ресурси та їх класифікація. Виробництво та його фактори. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Структура сучасного виробництва. Виробництво і відтворення. Типи економічного зростання і відтворення. Ефективність використання ресурсів. Повна зайнятість і новий обсяг виробництва. Виробничі можливості. Крива виробничих можливостей. Альтернативна вартість. Незайнятість ресурсів і економічне зростання. Неповне і неефективне використання ресурсів. Перспективи економічного зростання.

Тема 3. Економічна система суспільства

Економічна система, її сутність та головні характеристики. Структурні елементи економічної системи. Типи економічних систем. Традиційна економічна система та її ознаки. Ринкова економічна система та її характеристики. Планова економічна система та її особливості. Сучасна ринкова економічна система (змішана, поліформічна) економічна система. Місце і роль людини в економічній системі. Місце власності в структурі економічної системи. Правовий та економічний зміст власності. Основні форми власності та їх взаємодія. Об'єкти і суб'єкти власності. Новітні тенденції в розвитку відносин власності

Тема 4. Суспільне виробництво та форми його організації

Сутність і основні риси суспільного виробництва. Основні елементи процесу виробництва. Структура суспільного виробництва. Основні фактори суспільного виробництва. Поділ праці та спеціалізація виробництва.

Форми організації суспільного виробництва. Натуральне виробництво: сутність, основні характеристики, етапи розвитку та види. Переваги і недоліки товарного виробництва.

Основні категорії товарного виробництва. Товар і його властивості. Споживча вартість. Мінова вартість. Вартість. Теорії вартості. Гроші: сутність і функції. Грошовий обіг. Грошова система: сутність, структура, типи та етапи розвитку. Ціна: сутність та функції.

Тема 5. Ринок і механізм функціонування ринкової економіки

Сутність та функції ринку. Розв'язання ринком основних проблем економіки. Принципи організації ринкової економіки. Вільний ринок. Приватна власність. Економічна свобода. Особиста зацікавленість. Конкуренція. Невтручання держави в господарську діяльність. Модель кругообігу ринкової економіки. Сучасний ринок та його структура. Суть та головні види сучасного ринку. Ринок товарів і послуг. Ринок праці. Ринок природних ресурсів. Фінансовий ринок. Ринок грошей і капіталів. Ринок цінних паперів. Ринок науково-технічних розробок.

Ринковий механізм та його складові. Попит і пропозиція. Крива попиту і крива пропозиції. Закон попиту і закон пропозиції. Детермінанти попиту і пропозиції. Рівновага попиту і пропозиції. Ціна рівноваги. Еластичність попиту і пропозиції. Переваги і вади ринку.

Тема 6. Доходи, їх джерела і розподіл

Доходи: сутність, форми та джерела. Капітальний та реальні доходи. Рента як дохід. Економічна сутність та види ренти. Абсолютна і диференціальна рента. Капітал як джерело доходу. Теоретичне осмислення капіталу. Види і форми капіталу. Власний та залучений капітал. Речовий, людський, інтелектуальний та соціальний капітал. Промисловий, торгівельний та позичковий капітал. Реальний та фіктивний капітал. Заробітна плата: сутність, форми та системи. Функціональний розподіл доходів: марксистська та маржиналістська концепції.

Тема 7. Механізм ринкової рівноваги

Попит та фактори, що на нього впливають. Зміна у попиті та величині попиту. Закон попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Парадокси закону попиту: ефекти Гіффена, наслідування, сноба, Веблена, очікування цін.

Пропозиція та її фактори. Зміни у пропозиції та величині пропозиції. Закон пропозиції. Індивідуальна та ринкова пропозиція.

Еластичність попиту: пряма, за доходом, перехресна. Еластичність попиту та загальний дохід фірми. Еластичність пропозиції. Чинники, що впливають на пряму еластичність попиту. Практичне використання поняття еластичності.

Взаємодія попиту і пропозиції. Часткова ринкова рівновага. Рівноважна ціна та обсяги. Фактори, що впливають на рівновагу на ринку. Дефіцит та надлишки. Надлишок споживача та виробника.

Єдність та множинність ринкової рівноваги.

Вплив на рівновагу змін у попиті та пропозиції.

Стійка та нестійка рівновага. Ринкове пристосування: підходи Вальраса та Маршала. Локальна та глобальна стабільність рівноваги.

Вплив держави на ринкову рівновагу. Мінімальні та максимальні ціни. Вплив оподаткування на ціноутворення.

Тема 8. Модель поведінки споживача

Чинники, що визначають поведінку споживача. Концепція раціонального споживача. Уподобання споживача. Корисність як основа переваг.

Визначення корисності: кардиналістська та ординалістська концепції.

Порядкова концепція корисності. Аксиоми порядкової концепції. Криві байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення.

Кількісна концепція корисності. Функція корисності. Закони Госсена.

Чинники, що обмежують попит споживача. Бюджетне обмеження.

Оптимальний вибір споживача. Кардиналістська модель оптимізації вибору споживача. Рівновага споживача на основі ординалістського підходу. Вплив держави на поведінку споживача.

Реакція споживача на зміну доходу. Попит на блага високої та низької споживної якості.

Реакція споживача на зміну ціни блага. Ефект доходу та ефект заміщення.

Тема 9. Теорія виробництва і витрат

Виробничий процес та його складові. Процес виробництва, його ресурси та результати. Виробнича функція та економічна ефективність виробництва.

Динаміка сукупного, середнього та граничного продуктів для виробничої функції з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі змінного фактору. Середня та гранична продуктивність змінного ресурсу. Стадії розвитку виробництва за умови збільшення обсягів змінного ресурсу. Еластичність випуску за змінними ресурсами.

Виробнича функція за змінними ресурсами. Ізокванта. Заміщення ресурсів. Види виробничих функцій: класична, неокласична, лінійно-обмежена. Вплив технологічних змін на виробничу функцію.

Зміст і структура альтернативних витрат виробництва. Бухгалтерський та економічний прибутки.

Види витрат короткострокового періоду та їх співвідношення. Загальні, постійні, змінні витрати. Середні та граничні витрати. Графічна інтерпретація.

Оптимальна комбінація ресурсів у довгостроковому періоді. Ізокоста. Мінімізація витрат та максимізація випуску.

Функція загальних витрат у довгостроковому та короткостроковому періоді.

Витрати довгострокового періоду та їх співвідношення із витратами короткострокового періоду.

Економія від масштабу. Вибір оптимального розміру підприємства.

Тема 10. Ринкові структури та їх особливості

Критерії класифікації ринків. Ознаки та умови існування досконалої конкуренції. Загальний, середній дохід. Функція попиту для фірми на ринку досконалої конкуренції.

Оптимальний план випуску конкурентної фірми у короткостроковому періоді. Правила максимізації прибутку. Пропозиція фірми на ринку досконалої конкуренції у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Характеристика ринку чистої монополії. Крива попиту та граничного доходу для фірми-монополіста. Оптимальний план випуску фірми-монополіста у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку монополіста. Особливості пропозиції фірми на ринку чистої монополії.

Сутність та особливості ринку монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція. Диференціація продукції та її види. Моделі продуктової та просторової диференціації. Короткострокова та довгострокова рівновага монополістичного конкурента.

Олігополія: характерні ознаки. Теорія олігополії. Теорія ігор як засіб пояснення олігополістичної поведінки. Концепція ламаної кривої попиту. Моделі взаємної гри: Курно, Бертрана. Графічна та аналітичні моделі. Моделі послідовної гри: Штакельберга, цінового лідерства. Теорія змови. Модель «картель». Причини порушення картельних угод.

Тема 11. Попит підприємства на ресурси

Попит досконало конкурентного підприємства на один змінний ресурс на досконало конкурентному ринку ресурсів. Вартість (цінність) граничного продукту. Граничний дохід від граничного продукту. Граничні факторні витрати.

Попит досконало конкурентного підприємства на один із декількох змінних ресурсів на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Ринковий попит на змінний ресурс для досконало конкурентного ринку.

Попит підприємства-монополіста на єдиний змінний ресурс на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Попит підприємства-монополіста на один із декількох змінних ресурсів на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Ринковий попит на змінний ресурс підприємств, що мають монопольну владу.

Монопсонія на ринку змінного ресурсу.

Оптимум підприємства, що виступає монопсоністом на ринку ресурсів та монополістом на ринку продуктів, вироблених із цих ресурсів.

Цінова дискримінація з боку монопсоніста.

Трансфертний дохід і економічна рента. Квазірента.

Тема 12. Мікроекономічний аналіз державної політики

Цілі державної політики. Підстави державного втручання в роботу ринків, необхідна і достатня умови державного втручання. Проблеми та прояви неспроможності ринку – «провали» ринку. Зміст та інструменти державної політики: ціновий контроль, податки, субсидії та дотацій тощо. Результативність, ефективність й економічність політики, справедливості як критерій оцінки варіантів політики.

Ринкова влада. Недосконала конкуренція і державна політика. Наслідки існування монополії. Природна монополія. Антимонopolьна політика та політика захисту конкуренції: методи, підходи, інструменти.

Суспільні блага: сутність, властивості, класифікація. Невиключеність у споживанні та неконкурентність у споживанні суспільних благ. Приватні вигоди, граничні зовнішні вигоди та граничні суспільні вигоди та їх збалансування. Шляхи забезпечення постачання суспільних благ через механізм суспільного вибору.

Позитивні й негативні зовнішні ефекти як суспільні блага. Механізми інтерналізації зовнішніх ефектів. Корируюча субсидія, коригуючий податок. Державна регламентація. Проблема фінансування виробництва суспільних благ або проблема «зайців». Зовнішні ефекти і права власності. Теорема Коуза.

Ефективність економічної системи і суспільний добробут.

Тема 13. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, товарів і доходів

Загальні умови і обмеження моделей економічного кругообігу. Економічні суб'єкти і ринки в моделі.

Економічний кругообіг у закритій економіці без участі держави. Модель кругообігу закритої економіки з участю держави. Модель кругообігу відкритої економіки.

«Вилучення» та «ін'єкції» в моделі кругообігу.

Умови врівноваженості потоків в моделі кругообігу.

Тема 14. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Суть макроекономічних показників. Потоки і запаси в ринковій економіці. Суть, етапи розвитку та сучасний стан СНР.

Порівняльний аналіз балансу народного господарства (БНГ) та системи національних рахунків (СНР).

Методологічні основи побудови СНР. Основні поняття СНР та класифікація видів економічної діяльності.

Валовий випуск та валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи виміру ВВП: виробничий (продуктивний); за потоком видатків (кінцевого використання) та за потоком доходів (розподільчий).

Похідні від ВВП макроекономічні показники: чистий внутрішній продукт (ЧВП), валовий національний дохід (ВНД), чистий національний дохід (ЧНД), валовий національний дохід у розпорядженні (ВНДР).

Номинальні та реальні макроекономічні показники. Поточні та незмінні (фіксовані) ціни. Темпи зростання та темпи приросту реальних обсягів виробництва.

Індекси цін та дефлятор. Індекси Ласпейреса, Пааше та Фішера. Фактичний та потенційний обсяг національного виробництва.

Нові макроекономічні показники: чистий економічний добробут, рівень глобалізації, індекс людського розвитку, індекс економічної свободи.

Проблеми бідності і нерівності. Крива Лоренца, коефіцієнт Джині. Економічна ефективність і соціальна справедливість.

Тема 15. Сукупний попит та сукупна пропозиція в макроекономічному аналізі

Сукупний попит (AD). Структура сукупного попиту: споживчий попит домогосподарств (C), інвестиційний попит підприємницького сектора (I), попит держави (G) та попит закордону (NE).

Крива сукупного попиту. Цінові та нецінові чинники динаміки AD.

Сукупна пропозиція (AS). Крива AS у короткостроковому та довгостроковому періодах. Кейнсіанський, класичний та проміжний відрізки кривої AS.

Рівновага сукупного попиту (AD) та сукупної пропозиції (AS).

Потенційний обсяг виробництва. Розрив ВВП: рецесійний та інфляційний.

Довгострокова та короткострокова макроекономічна рівновага. Ефект храповика.

Тема 16. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання (C) як функція доходу після сплати податків. Середня та гранична схильність до споживання. Автономне споживання (C_0) та його чинники. Крива споживання. Теорії споживання: Дж. М. Кейнса, С. Кузнеця, І. Фішера, Ф. Модильяні, М. Фрідмана.

Функція заощаджень (S). Середня та гранична схильність до заощаджень. Графік функції заощаджень.

Інвестиційна функція (I). Чинники інвестиційного попиту. Функція інвестицій в кейнсіанській та класичній моделях.

Методи визначення рівноважного обсягу виробництва: «витрати - випуск»; «вилучення – ін'єкції».

Автономні інвестиції. Кейнсіанська та неокласична функції автономних інвестицій.

Мультиплікатор інвестицій. Таблична та графічна інтерпретація мультиплікативного процесу. Парадокс ощадливості.

Величина мультиплікатора. Мультиплікатор у моделі AD-AS.

Індукційовані інвестиції. Модель акселератора.

Модель взаємодії мультиплікатора – акселератора.

Тема 17. Національний ринок товарів та послуг (благ)

Національний ринок, його суть, структура, об'єкти, суб'єкти.

Загальна економічна рівновага в моделі Л. Вальраса.

Ринок благ (товарів та послуг). Сукупний попит та сукупна пропозиція на ринку благ.

Кейнсіанська модель рівноваги на ринку благ (модель «кейнсіанський хрест»).

Крива IS – крива рівноваги на ринку благ у короткостроковому періоді. Фактори зміни кривої IS.

Модель рівноваги Хікса на ринку благ.

Класична модель рівноваги на ринку благ.

Тема 18. Макроекономічна нестабільність

Макроекономічна нестабільність: зміст, форми прояву та головні причини.

Циклічні коливання та їх види. Проциклічні, ациклічні та антициклічні змінні. Основні фази класичного ділового циклу. Рецесія. Трендові тенденції в економіці. Взаємодія «тренд-цикл». Великі хвилі. Особливості сучасних економічних коливань.

Теорії циклічного розвитку, їх класифікація.

Нециклічні коливання. Структурні кризи. Системні кризи. Світові фінансово-економічні кризи.

Державне антициклічне регулювання.

Інфляція, її суть та причини. Класифікація інфляції. Вимірювання інфляції. Інфляційні очікування. Теорія адаптивних очікувань. Теорія раціональних очікувань та її суперечності. Дефляція.

Соціально-економічні наслідки інфляції. «Ефект Олівера-Танзі». «Ефект Фішера». Інфляційний податок. Антиінфляційна політика.

Безробіття як фактор макроекономічної нестабільності. Фрикційне, структурне і циклічне та інші види безробіття. Природний рівень безробіття. Повна зайнятість. Приховане безробіття та прихована зайнятість.

Теорії безробіття: класична, кейнсіанська, концепція природного безробіття М. Фрідмана. Соціально-економічні втрати від безробіття. Зв'язок безробіття і обсягу виробництва. Закон А. Оукена. Державне регулювання безробіття.

Зв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса. Специфіка довгострокової кривої Філіпса.

Теорія стагфляції. Шоки пропозиції.

Економічні та соціальні наслідки макроекономічної нестабільності.

Тема 19. Економічне зростання

Економічне зростання: зміст та джерела. Вимір і показники економічного зростання. Класифікація чинників економічного зростання. Фактори гальмування економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивний, інтенсивний, комбінований.

Прості моделі економічного зростання: виробнича функція, крива виробничих можливостей Кобба-Дугласа.

Кейнсіанські моделі економічного зростання: Є. Домара, Р. Харрода та Домара-Харрода.

Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу. Стійкий рівень капіталоозброєності і «золоте правило» нагромадження Е. Фелпса.

Економічне зростання та економічний розвиток. Концепція сталого економічного розвитку.

Особливості та суперечності сучасного економічного зростання.

Тема 20. Грошово-кредитна та фінансова політика держави

Грошово-кредитна система: зміст, структура, об'єкти, суб'єкти та функції.

Засоби прямого впливу центрального банку на пропозицію грошей. Емісійна політика держави. Пряме регулювання процентної ставки та лімітування кредитів.

Непряме регулювання грошової пропозиції центральним банком: політика облікової ставки, регулювання норми обов'язкових банківських резервів, операції на відкритому ринку.

Політика «дорогих» та «дешевих» грошей.

Регулювання грошової маси в умовах дворівневої банківської системи. Мультиплікація банківських депозитів.

Небанківські фінансові та кредитні посередники та їх участь у формуванні грошової маси.

Кейнсіанська та монетаристська концепції грошово-кредитної політики.

Особливості сучасної грошово-кредитної системи. Грошово-кредитна політика в Україні: проблеми і перспективи.

Фіскальна політика: суть, мета та інструменти. Автоматична та дискреційна фіскальна політика. Вбудовані стабілізатори. Державні доходи та видатки. Головні джерела доходів та основні статті видатків держави. Мультиплікатори фіскальної політики.

Податкова система. Функції та види податків. Податкові системи. Крива Лаффера. Вплив прямих та непрямих податків на макроекономічну ситуацію.

Бюджетна система. Види бюджетів. Фактичний, структурний та циклічний бюджети. Консолідований бюджет. Стан державного бюджету: збалансований, профіцитний, дефіцитний. Дефіцит державного бюджету: зміст, причини та наслідки. Види бюджетного дефіциту. Методи фінансування дефіциту державного бюджету.

Державний борг, його форми та значення для економіки. Взаємозв'язок між дефіцитом держбюджету та державним боргом. Управління державним боргом. Реструктуризація та рефінансування.

Взаємозв'язок монетарної та фіскальної політики держави.

Тема 21. Соціальна політика держави

Соціальна політика як функція державного управління та її складові. Основні категорії і поняття соціальної політики. Суть і основна мета соціальної політики. Об'єкти і суб'єкти соціальної політики. Людина, особистість як суб'єкт соціальної політики. Основні напрями соціальної політики, їх характеристика.

Сутність, принципи, інструменти та основні напрями соціальної політики. Основні моделі соціальної політики.

Суть категорій «соціальне забезпечення», «соціальний захист». Соціальний захист як важлива складова соціальної політики. Характеристика основних складових соціального захисту. Пріоритетні напрями соціального захисту.

Державні соціальні стандарти та гарантії у системі соціального забезпечення населення. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії. Мінімальні гарантії в оплаті праці як елементи соціального захисту найманих працівників. Мінімальна заробітна плата, її місце в системі соціального захисту. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів. Пенсійне забезпечення. Мінімальна пенсія.

Діюча структура державних соціальних стандартів та гарантій в системі соціального забезпечення економічно активного населення в Україні.

Тема 22. Загальна характеристика підприємства

Підприємство як економічний агент. Сутність та функції підприємства. Напрями діяльності підприємств. Класифікація підприємств та їх об'єднань. Мікро-, мезо- та макросередовище діяльності підприємства.

Тема 23. Організація та управління діяльністю підприємства

Основні елементи організації діяльністю підприємства. Функції та методи управління підприємством. Типи організаційних структур управління підприємством.

Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства. Техніко-економічна структура підприємства. Форми організації виробництва на підприємстві.

Тема 24. Планування діяльності підприємства

Планування: сутність та система планів підприємства. Принципи планування.

Бізнес-планування: суть, структура, призначення. Економіко-математичне моделювання та моделі. Модель «чорної скриньки». Етапи побудови економіко-математичної моделі. Статистична залежність між змінними. Суть кореляційного зв'язку. Критерії оцінювання статистичної значущості лінійного зв'язку.

Тема 25. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Основний капітал (необоротні матеріальні активи): сутність, структура, знос. Ефективність використання основного капіталу та її показники.

Оборотний капітал (оборотні активи): сутність, структура. Ефективність використання оборотного капіталу та їх показники.

Нематеріальні ресурси та нематеріальні активи: сутність, структура, особливості амортизації.

Інновації та інвестиції. Інвестиційна діяльність підприємства. Інноваційний процес та його складові.

Персонал підприємства: Сутність та структура.

Мотивація персоналу: сутність та методи (економічні та неекономічні). Заробітна плата як соціально-економічна категорія, як дохід і елемент витрат підприємства. Номінальна і реальна заробітна плата. Форми оплати праці. Соціально-трудова відносина на підприємстві: сутність та суб'єкти.

Тема 26. Витрати та результати діяльності підприємства

Собівартість продукції та кошторис витрат.

Витрати підприємства: сутність і структура.

Ціна продукції підприємства: сутність та функції. Система цін.

Дохід підприємства. Прибуток підприємства. Ефект та ефективність діяльності підприємства: сутність, показники.

Тема 27. Економічні основи світового господарства

Суть і структура світового господарства. Класифікація країн та їх роль у світовій економіці. Еволюція світового господарства та етапи його розвитку. Міжнародний поділ праці та спеціалізація. Інтернаціоналізація господарських відносин. Міжнародна економічна система та її структура. Міжнародні економічні відносини. Суб'єкти, об'єкти і структурні рівні міжнародних економічних відносин. Основні форми зовнішньоекономічних відносин країн. Особливості сучасних зовнішньоекономічних відносин країн.

Тема 28. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин

Сутність, причини чинники та показники розвитку міжнародної торгівлі. Теорії міжнародної торгівлі. Теорія абсолютних переваг А. Сміта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Теорія факторів виробництва Гекшера-Оліна. Теорія технологічного розвитку М. Познера. Теорія життєвого циклу Р. Вернона. Теорія ефекту масштабу. Теорія конкурентних переваг М. Портера. Зовнішньоторговельна політика та її види. Лібералізм та протекціонізм у міжнародній торгівлі. Міжнародні організації регулювання зовнішньої торгівлі. Методи міжнародної торгівлі: тарифні та нетарифні. Торгівельний баланс та його структура. Торгівельний баланс України.

Тема 29. Міжнародний рух факторів капіталу

Міжнародний рух капіталу: сутність та форми. Підприємницький та позичковий капітал. Прямі іноземні інвестиції. Портфельні інвестиції. Транснаціональна корпорація: сутність та роль у світовій економіці.

Інвестиційна привабливість та система показників що її характеризують. Інвестиційний клімат країни, поняття та головні складові. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України.

Тема 30. Міжнародна трудова міграція

Міжнародна міграція робочої сили: сутність, причини та види. Основні центри міжнародної трудової міграції. Соціально-економічні наслідки міграції робочої сили. Міжнародна організація праці та регулювання процесів міжнародної трудової міграції. Міжнародне науково-технічне співробітництво: сутність та форми.

Тема 31. Міжнародні валютно-фінансові відносини

Міжнародні валютно-фінансові відносини: сутність та структура. Валюта та її види. Валютних курс та його види. Номінальний і реальний валютний курс. Види валютних курсів. Попит на валюту і пропозиція валюти. Рівноважний валютний курс. Платіжний баланс країни.

Міжнародна валютна система та її еволюція. Резервні валюти. Міжнародні ліквідні активи. Паризька міжнародна валютна система. Золотий стандарт. Генуезька міжнародна валютна система. Золотодевизний стандарт.

Бреттон-Вудська міжнародна валютна система. Регульовано-фіксовані валютні курси. Ямайська (Кінгстонська) міжнародна валютна система. Система вільного плавання валют та його різновиди. Міжнародні валютно-фінансові організації та регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.

Тема 32. Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція: суть та передумови. Регіональна економічна інтеграція та її специфіка. Етапи розвитку регіональної економічної інтеграції. Форми економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Спільний ринок. Економічний союз. Три основних шляхи міжнародної економічної інтеграції: формування міждержавних угод; укладання інтеграційних угод на рівні державних органів; приєднання країн до діяльності існуючих інтеграційних угруповань. Міжнародні інтеграційні економічні угруповання та їх роль у світовій економіці.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник у 2х кн. С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. За ред С. М. Панчишина, П. І. Островерха. 3-тє вид., виправл. Та доп. Л.: Апріорі. 2017. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. 567 с.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Навч. посіб. У 2х кн. Авт. кол.: С. Панчишин, П. Островерх, Г. Стеблій та ін. Кн. 2. Мікроекономіка. 4-тє вид., випр. і доп. К.: Знання. 2013. 437 с.
3. Архієреєв С. І., Волоснікова Н. М., Климова С. О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини. Навч. Посіб. Харків: Вид-во І. С. Іванченка, 2019. 233с.
4. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. Київ: Основа, 2001. 670 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Підручник. Київ: Кондор Видавництво, 2016. 378 с.
6. Боярчук А. І., та ін. Міжнародні відносини. Навч. Посіб. Херсон: СТАР, 2018. 373 с.
7. Веріан Г. Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С. Сухая. К.: Лібра, 2019. 632 с.
8. Галушка З. І., Поченчук Г. М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.
9. Гальчинський А. Економічна теорія. Підручник. К.: Вища школа. 2007. 503 с.
10. Довбенко М. В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2015. 336 с.
11. Економіка підприємства: підручник. За заг. ред. Г.О. Швиденко. Київ: КНЕУ. 2019. 816 с.
12. Економіка підприємства: підручник. За заг. ред. Л. Л. Ковальської та І.В. Кривов'язова. Київ: Кондор, 2020. 620 с.

13. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2014. 719 с.
14. Економічна теорія. Політекономія. Практикум. За ред. В. Базилевича. Київ: Знання, 2010. 494 с.
15. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка: Навч. посібник. За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. Київ: Альтернативи. 2015. 608 с.
16. Економічна теорія: підручник В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ: Нац. торг.- екон. ун-т, 2017. 608 с.
17. Кейнс Дж. М. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей. К.: Асоціація українських банків. 1999. 189 с.
18. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Міжнародна економіка. Підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 762 с.
19. Макконел К. Р., Брю С. Л. Мікроекономіка. Аналітична економія. Львів: Просвіта. 1999. 649 с.
20. Макроекономічний аналіз національної економіки. Навчальний посібник. І. Ф. Радіонова, В. І. Усик. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 2015. 304 с.
21. Міжнародна економіка: підручник . Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. Київ: КНЕУ, 2014. 762 с.
22. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
23. Райнерт Е. С. Як багаті країни збагатіли... і чому бідні країни лишаються бідними. Київ: Темпора, 2014. 444 с.
24. Рокоча В. В., Одягайло Б. М., Тереків В. І. Геоекономіка та глобальні стратегії українського бізнесу (антикризовий аспект). Київ: Університет економіки та права «Крок», 2017. 352 с.
25. Семюелсон П. А. Мікроекономіка / Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз ; [пер. з англ. за ред. С. Панчишина]. Київ : Основи, 1998. 676 с.
26. Семюелсон П. А. Мікроекономіка / Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз ; [пер. з англ. за ред. С. Панчишина]. Київ : Основи, 1998. 676 с.
27. Семюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка. Переклад з англ. / За ред. С. Панчишина. К.: «Основи», 1995. 544 с.
28. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй. К.: Наш формат. 2018. 722 с.
29. Шумпетер Й. А. Капіталізм, соціалізм і демократія. К.: Основи. 1995. 528 с.
30. Franklin M. Fisher. Microeconomics: Essays in Theory and Applications. Cambridge University Press, 1999. 572 p.
31. Pindyck, Robert S. Microeconomics. Robert S. Pindyck, Daniel L. Rubinfeld. 8th ed. p. cm. (The Pearson series in economics). Pearson Education, 2018. 771 p.

Рекомендований список літератури для самостійного опрацювання носить

орієнтовний характер і не виключає власних ініціатив абітурієнтів у доборі та використанні джерел.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначається на основі Програми фахового для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти спеціальність С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) галузі знань С Соціальні науки, журналістика та інформація на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором тільки однієї правильної відповіді**. До кожного завдання подано чотири варіантів відповідей (А, Б, В, Г) з яких **один правильний**.

Загальна кількість завдань тесту – **50**.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 2 тестових балів.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів:

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
– неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь не надано	0 балів
– правильна відповідь	2 бали
– мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	12 балів
– максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви у довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступних випробувань. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах та конкурсному відборі не допускаються.

Голова фахової атестаційної комісії

Доцент кафедри економіки
та підприємництва, к. ф.-м. н., доцент

Валерія КАСЬЯНОВА